

بسمه تعالی

مقدمه

با استناد به قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مصوب ۱۳۸۳/۵/۱۸ مجلس شورای اسلامی و در اجرای مفاد ماده ۲ سیاست‌ها و ضوابط اجرائی حاکم بر آمایش آموزش عالی در جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۱۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی، این شیوه‌نامه در چارچوب آئین‌نامه یکپارچه دوره تحصیلی کارشناسی ارشد ویژه دانشگاه‌های دولتی مصوب جلسه شماره ۸۸۹ مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۳۰ شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تنظیم شده است.

تعاریف

وزارت: وزارت علوم تحقیقات و فناوری است.

آموزش رایگان: تسهیلات قانونی که به موجب آن دانشجویان می‌توانند بدون پرداخت شهریه و صرفاً با سپردن تعهد خدمت تحصیل کنند.

دانشجو: فردی که در یکی از رشته‌های دوره تحصیلی کارشناسی ارشد ناپیوسته برابر ضوابط پذیرفته شده، ثبت نام کرده و مشغول به تحصیل است.

دانش آموخته: فردی که یکی از دوره‌های تحصیلی را با موفقیت به پایان رسانده و برابر ضوابط معین، گواهی یا مدرک تحصیلی مربوط را دریافت کرده است.

مرخصی تحصیلی: مدت زمان مشخصی که دانشجو برابر ضوابط معین به طور موقت به تحصیل اشتغال ندارد. انصراف تحصیلی: فرآیندی که در آن، دانشجو به طور خود خواسته از ادامه تحصیل خودداری کند.

استاد راهنما: یکی از اعضای هیات علمی دارای مدرک دکتری است که مسئولیت راهنمایی دانشجو را در انجام پایان‌نامه به عهده دارد.

استاد مشاور: یکی از اعضای هیات علمی یا متخصص صنعتی است که مسئولیت مشاوره دانشجو را در انجام پایان‌نامه به عهده دارد.

برنامه درسی: مجموعه به هم پیوسته‌ای از دروس و فعالیت‌های هر رشته تحصیلی است که اهداف مشخصی را دنبال می‌کند.

واحد درسی: مقدار مفاهیم یا مهارت‌هایی که برای فراگیری دانشجو در طول یک نیم‌سال تحصیلی یا زمان معادل آن در نظر گرفته می‌شود. هر واحد درسی نظری ۱۶ ساعت، عملی یا آزمایشگاهی ۳۲ ساعت، کارگاهی یا عملیات میدانی (بازدید علمی) ۴۸ ساعت، کارورزی یا کار در عرصه ۶۴ ساعت و کارآموزی ۱۲۰ ساعت در طول یک نیم‌سال تحصیلی یا دوره تابستانی و طبق برنامه درسی مصوب اجرا می‌شود.

گروه آموزشی: بنیادی‌ترین واحد علمی دانشگاه، متشکل از تعدادی عضو هیات علمی است که دارای تخصص مشترک در یک رشته علمی هستند.

درس جبرانی: درسی است که به تشخیص گروه آموزشی، گذراندن آن برای رفع کمبود دانش یا مهارت دانشجو ضروری است.

رشته تحصیلی: یک برنامه آموزشی است که با محتوا و روش‌شناسی خاص در قالب برنامه درسی اجرا می‌شود. دوره کارشناسی ارشد: یک دوره تحصیلی که پس از دوره کارشناسی آغاز می‌شود و حداقل شامل ۲۸ تا ۳۲ واحد درسی است.

شیوه آموزشی - پژوهشی: شیوه‌ای است که محتوای برنامه درسی مربوط به آن علاوه بر واحد‌های درسی مشتمل بر پایان‌نامه نیز می‌باشد.

شیوه آموزشی: شیوه‌ای است که دانشجو پس از گذراندن واحدهای درسی و بدون گذراندن پایان‌نامه، دانش آموخته می‌شود.

نیم‌سال تحصیلی: هر نیم‌سال تحصیلی شامل ۱۶ هفته آموزش و دو هفته امتحانات پایانی است.

پایان‌نامه: بخشی از شیوه آموزشی - پژوهشی است که در یک زمینه مشخص رشته تحصیلی و با راهنمایی استاد راهنما انجام می‌شود.

ماده ۱- هدف از تدوین این آئین‌نامه انتظام بخشیدن به امور تحصیلی دانشجویان از طریق تعیین چارچوب قانونی برای اجرای هماهنگ، یکپارچه و صحیح برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشکده‌های دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی به منظور تربیت نیروی انسانی متخصص، متعهد، آشنا با علم و آخرین دستاوردهای علمی، و منطبق با نیازهای جامعه در راستای بهره‌گیری بهینه از ظرفیت‌های موجود برای ارتقای سطح کیفی آموزش و پژوهش در دوره کارشناسی ارشد است.

ماده ۲- شرط ورود به دانشگاه، تایید شایستگی‌های عمومی از طریق پذیرفته شدن در آزمون ورودی و یا کسب پذیرش از دانشگاه طبق ضوابط و مقررات مصوب وزارت است.

ماده ۳- آموزش در دانشگاه مبتنی بر نظام واحدی و به زبان فارسی است.

تبصره ۱- دانشگاه اختیار دارد با رعایت نظام آموزشی، برنامه درسی مصوب را برای دانشجویان خارجی و یا دوره‌های بین‌المللی به غیر فارسی ارائه نماید.

ماده ۴- دانشگاه موظف است برای دوره‌ای که مجوز آن را از مراجع قانونی دریافت نموده است، دانشجو بپذیرد و فقط برنامه‌های آموزشی و درسی که بر اساس ضوابط ابلاغی وزارت تدوین گردیده است را اجرا نماید.

ماده ۵- آموزش رایگان برای هر دانشجو، در دوره تحصیلی کارشناسی ارشد صرفاً یک‌بار امکان‌پذیر است.

تبصره ۱- دانشجوی مشمول آموزش رایگان، در صورت حذف غیر موجه درس به تشخیص دانشگاه یا به دست نیاوردن نمره قبولی در هر درس، برای انتخاب مجدد همان درس یا درس جایگزین آن، موظف به پرداخت هزینه درس مطابق تعرفه هیات امنای دانشگاه است.

ماده ۶- حضور دانشجو در تمام جلسات کلاس درس دوره‌های تحصیلی الزامی است.

تبصره ۱- اگر دانشجو در درسی بیش از $\frac{3}{16}$ جلسات کلاس و یا در جلسه امتحان پایان نیم‌سال همان درس غیبت کند، نمره آن درس صفر خواهد شد. در صورتی که به تشخیص شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه، غیبت دانشجو موجه تشخیص داده شود، آن درس صفر، از مجموع درس‌های آن نیم‌سال حذف می‌شود.

ماده ۷- پیشرفت تحصیلی دانشجو در هر درس، توسط عضو هیات علمی یا مدرس همان درس و بر اساس حضور، شرکت در فعالیت‌های کلاسی و نتایج امتحانات ارزیابی می‌شود.
تبصره ۱- برگزاری آزمون کتبی برای درس‌های نظری الزامی است.

ماده ۸- سقف مدت مجاز تحصیل در دوره کارشناسی ارشد، ۴ نیم‌سال یا ۲ سال است.
تبصره ۱- در صورتی که دانشجو در مدت مقرر دانش آموخته نشود، دانشگاه اختیار دارد مدت تحصیل وی را حداکثر تا ۲ نیم‌سال افزایش دهد. تحصیل در نیم‌سال پنجم، رایگان و با مجوز استاد راهنما می‌باشد. اعطای سنوات نیم‌سال ششم در اختیار معاون آموزشی دانشکده و انجام آن با پرداخت شهریه طبق تعرفه مصوب هیات امنای دانشگاه می‌باشد. چنانچه دانشجو در این مدت دانش آموخته نشود، از ادامه تحصیل محروم است.
تبصره ۲- به ازای گذراندن هر واحد درسی جبرانی، ۱۵ روز به طول سنوات تحصیلی مجاز دانشجو افزوده می‌شود.

تبصره ۳- تحصیل هم‌زمان دانشجوی دوره کارشناسی ارشد در کلیه شیوه‌های آموزشی و در کلیه دانشگاه‌ها (دولتی و غیردولتی) ممنوع است.

ماده ۹- تعداد واحدهای درسی در دوره کارشناسی ارشد، حداقل ۲۸ واحد و حداکثر ۳۲ واحد است که از این تعداد ۴ تا ۶ واحد مربوط به پایان‌نامه و باقی‌مانده، به صورت واحدهای آموزشی است.

ماده ۱۰- انتخاب حداقل ۸ واحد و حداکثر ۱۴ واحد در هر نیم‌سال برای دانشجو الزامی است.
تبصره ۱- در صورتی که دانشگاه به هر دلیل با حذف واحدهای درسی به درخواست دانشجو موافقت کند و این امر منجر به کاهش تعداد واحدهای دانشجو از حدنصاب شود، آن نیم‌سال به عنوان یک نیم‌سال کامل جزو سنوات تحصیلی وی محسوب می‌شود. چنانچه دانشجو در این شرایط مشروط شود، یک نیم‌سال مشروطی برای وی لحاظ خواهد شد.

تبصره ۲- در صورتی که واحدهای انتخابی یا باقیمانده دانشجو در پایان هر نیم‌سال به تشخیص دانشگاه، بنا به دلایل موجه و خارج از اراده دانشجو به کمتر از ۸ واحد درسی برسد، در این صورت این نیم‌سال به عنوان یک نیم‌سال کامل در سنوات تحصیلی وی محسوب می‌شود اما میانگین نمرات این نیم‌سال در مشروط شدن دانشجو بی‌تاثیر است.

تبصره ۳- انتخاب واحد دانشجو کمتر از ۸ واحد درسی در نیم‌سالی که کمتر از ۸ واحد باقی مانده است، بلامانع است و آن نیم‌سال، یک نیم‌سال کامل محاسبه می‌شود. چنانچه دانشجو در این نیم‌سال مشروط شود، یک نیم‌سال مشروطی برای وی لحاظ خواهد شد.

ماده ۱۱- تعداد واحدهای جبرانی به تشخیص گروه آموزشی، حداکثر ۱۲ واحد از میان دروس دوره کارشناسی است.

تبصره ۱- اخذ دروس جبرانی طبق برنامه درسی مصوب دوره الزامی است.

تبصره ۲- برای گذراندن دروس جبرانی، کسب نمره ۱۲ الزامی است اما نمره مذکور در میانگین نیم‌سال و میانگین کل دانشجو محاسبه نمی‌شود.

ماده ۱۲- در شرایط خاص، تمام دروس یک نیم‌سال تحصیلی با درخواست کتبی دانشجو و تایید شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه قبل از شروع امتحانات و با رعایت و احتساب در سنوات تحصیلی امکان‌پذیر است.

ماده ۱۳- چگونگی و ترتیب ارائه دروس هر رشته یا گرایش تحصیلی با رعایت پیش‌نیاز هر درس، بر عهده گروه آموزشی است.

ماده ۱۴- دانشجو می‌تواند با موافقت دانشگاه و احتساب سنوات تحصیل، حداکثر یک نیم‌سال از مرخصی تحصیلی استفاده کند.

تبصره ۱- درخواست مرخصی تحصیلی با احتساب در نیم‌سال اول تحصیل دانشجو ممنوع است. در شرایط خاص، درخواست دانشجو در شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده بررسی می‌گردد.

تبصره ۲- استفاده از مرخصی تحصیلی بدون احتساب در سنوات، در مواردی چون بارداری و زایمان، بیماری، ماموریت همسر یا والدین و ... منوط به تایید درخواست در کمیسیون بررسی موارد خاص است.

تبصره ۳- دانشجو متقاضی استفاده از مرخصی تحصیلی با احتساب لازم است تا قبل از شروع هفته هشتم آموزشی هر نیم‌سال، نسبت به ثبت و تایید درخواست خود در سامانه آموزشی دانشگاه اقدام و از نتیجه آن اطمینان حاصل نماید.

ماده ۱۵- ثبت نام نکردن دانشجو در هر نیم‌سال تحصیلی، انصراف از تحصیل محسوب می‌شود. دانشگاه در صورت عدم ثبت نام دانشجو، دو ماه پس از شروع نیم‌سال، انصراف دانشجو را اعلام و حکم قطعی آن را صادر می‌کند.

ماده ۱۶- دانشجوی متقاضی انصراف از تحصیل باید درخواست خود را به معاونت آموزشی دانشکده ارائه دهد. دانشجوی می تواند یک بار و حداکثر تا دو ماه از تاریخ ارائه درخواست، تقاضای خود را پس بگیرد. پس از انقضای این مهلت، حکم قطعی انصراف از تحصیل وی صادر می شود.

ماده ۱۷- تغییر رشته یا انتقال دانشجوی دوره کارشناسی ارشد در دانشگاه یا سایر دانشگاهها (دولتی و غیردولتی) ممنوع است.

تبصره ۱- تصمیم گیری در مورد مهمانی تمام دروس در یک نیمسال بر عهده شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه می باشد.

ماده ۱۸- معادل سازی واحدهای درسی گذرانده شده دانشجو قبل از پذیرش با شرایط ذیل امکان پذیر است:

- دروس گذرانده شده با دروس جدید، بنا به تشخیص گروه آموزشی، مشابهت محتوایی داشته باشد.
- نمرات دروس پذیرفته شده فقط در معدل کل دانشجو محاسبه می شود.
- پذیرش دو درس یکسان (از نظر محتوی و عنوان) با میزان واحدهای متفاوت به شرطی امکان پذیر است که تعداد واحدهای کمتر تطبیق داده شود.
- حداکثر واحدهای قابل تطبیق و پذیرش نباید بیش از ۵۰٪ کل واحدهای درسی رشته (بدون محاسبه پایان نامه و سمینار) باشد.
- دروس گذرانده شده با نمره کمتر از ۱۴ قابل معادل سازی نیست.
- به ازای هر ۱ واحد از دروس معادل سازی شده، ۱۵ روز از سنوات مجاز تحصیلی دانشجو کاسته می شود.

ماده ۱۹- نمره ارزشیابی هر درس به صورت عددی از صفر تا ۲۰ محاسبه می شود و حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۲ است. میانگین کل قابل قبول در هر نیمسال، ۱۴ است و چنانچه میانگین نمرات دانشجو در هر نیمسال تحصیلی کمتر از ۱۴ باشد، دانشجو در آن نیمسال مشروط تلقی می شود. سقف مجاز مشروط اعم از متوالی یا متناوب، در دوره کارشناسی ارشد یک نیمسال است.

تبصره ۱- ادامه تحصیل دانشجوی مشروط در سنوات مجاز منوط به اخذ مجوز از کمیسیون بررسی موارد خاص دانشگاه است.

تبصره ۲- دانشجویی که در هر نیمسال در یک یا چند درس، نمره قبولی کسب نکند، چنانچه در نیمسالهای بعدی، درس مذکور را با نمره قبولی بگذراند، نمره یا نمره های مردودی قبلی در ریز نمرات تحصیلی دانشجو، فقط ثبت و باقی می ماند اما این نمره ها در محاسبه میانگین کل دوره بی تاثیر و صرفاً آخرین نمره قبولی در آن درس ملاک محاسبه میانگین کل دوره خواهد بود.

تبصره ۳- گذراندن دروس با استفاده از تبصره ۲، مشروطی دانشجو در نیمسالهای قبل را خنثی نمی کند.

تبصره ۴- تسهیلات تبصره ۲ شامل دانشجویانی که به دلیل تقلب و یا حکم کمیته انضباطی، نمره مردودی دریافت می‌کنند، نمی‌شود.

ماده ۲۰- دانشجو می‌بایست تا هفته چهاردهم اولین نیم‌سال تحصیلی استاد/استادان راهنمای خود را با تایید گروه آموزشی مشخص نماید در غیر این صورت، گروه آموزشی استاد راهنما را مشخص می‌نماید.
تبصره ۱- استادان راهنما می‌بایست حداقل استادیار باشند.
تبصره ۲- استاد راهنمای اول می‌بایست از اعضای هیات علمی دانشگاه باشد.

ماده ۲۱- دانشجو موظف است در نیم‌سال دوم تحصیلی، درس سمینار را اخذ و تا پایان همان نیم‌سال، آن را ارائه کند. نمره سمینار باید در همان نیم‌سال، توسط استاد راهنما قطعی شود. مجوز ارائه درس سمینار، منوط به دریافت گواهی کارگاه آموزشی است که هر نیم‌سال توسط معاونت پژوهشی دانشگاه برگزار می‌شود.
تبصره ۱- در صورتی که دانشجو در هر یک از نیم‌سال‌های اول یا دوم تحصیل، مرخصی با احتساب داشته باشد، درس سمینار می‌بایست در نیم‌سال سوم اخذ شود.

ماده ۲۲- دانشجو موظف است تا قبل از شروع نیم‌سال سوم تحصیلی، طرح پیشنهادی پایان‌نامه خود را به تصویب گروه آموزشی برساند. در صورت عدم تصویب پیشنهاد، نیم‌سال سوم تحصیلی برای دانشجو، مرخصی با احتساب در سنوات منظور می‌گردد.
تبصره ۱- انتخاب استاد مشاور به پیشنهاد استاد راهنما و تایید گروه آموزشی بلامانع است.

ماده ۲۳- دانشجو پس از انجام کار تحقیقاتی خود و تدوین پایان‌نامه و تایید استاد راهنما مجاز است در حضور هیات داوران از پایان‌نامه خود دفاع کند.
تبصره ۱- جلسه دفاع در روزهای کاری و با اطلاع‌رسانی قبلی برگزار می‌شود. دانشجو حداکثر ۲۵ دقیقه وقت دارد تا پایان‌نامه خود را ارائه نماید. پس از آن داوران، سوالات خود را مطرح می‌کنند.
تبصره ۲- برگزاری جلسه دفاع منوط به صدور مجوز از سوی مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه است.
تبصره ۳- صدور مجوز دفاع منوط به ارائه گواهی شرکت دانشجو، حداقل در ۳ جلسه دفاع تحصیلات تکمیلی دانشکده در طول تحصیل است که از سوی معاون آموزشی دانشکده صادر می‌شود.

ماده ۲۴- هیات داوران متشکل از استادان راهنما و مشاور و دو عضو هیات علمی با رتبه حداقل استادیاری به عنوان داور است که از سوی گروه آموزشی تعیین می‌شوند. یکی از داوران، در صورت امکان از اعضای هیات علمی داخل گروه آموزشی و در غیر این صورت از داخل دانشکده مربوط و دیگری از اعضای هیات علمی خارج از دانشکده است.

تبصره ۱- حضور استادان راهنما و داوران داخلی و خارجی در جلسه دفاع الزامی است و جلسه بدون حضور حتی یک شخص از ایشان، رسمیت پیدا نمی‌کند. در صورتی که استاد راهنما با مجوز دانشگاه، خارج از کشور است، گروه آموزشی باید فرد دیگری را به عنوان نماینده، معرفی و وی در جلسه دفاع حضور داشته باشد. استاد راهنما هم از خارج کشور به صورت مجازی در جلسه شرکت نماید. در صورتی که دانشجو، دو استاد راهنما دارد، استاد راهنمای دیگر می‌تواند نماینده باشد.

تبصره ۲- لزوم حضور مشاور در جلسه دفاع بر اساس تصمیم گروه آموزشی می‌باشد.

تبصره ۳- داور داخلی می‌تواند نقش نماینده تحصیلات تکمیلی را هم داشته باشد.

تبصره ۴- انتخاب استاد بازنشسته گروه آموزشی مربوط، به عنوان داور داخلی بلامانع است.

ماده ۲۵- نمره پایان‌نامه در میانگین کل محاسبه نمی‌شود و ارزشیابی آن به صورت کیفی و به شرح زیر انجام می‌شود:

- مردود (کمتر از ۱۴)
- قبول با درجه متوسط (۱۵/۹۹ - ۱۴)
- خوب (۱۷/۹۹ - ۱۶)
- خیلی خوب (۱۸/۹۹ - ۱۸)
- عالی (۲۰ - ۱۹)

تبصره ۱- هیات راهنما شامل استادان راهنما و مشاور تنها یک رای در نمره پایان‌نامه دارند.

ماده ۲۶- ملاک دانش آموختگی، گذراندن کلیه واحدهای دوره، داشتن میانگین کل حداقل ۱۴ و موفقیت در دفاع از پایان‌نامه است.

تبصره ۱- چنانچه میانگین کل دانشجوی کارشناسی ارشد پس از گذراندن تمام واحدهای درسی دوره کمتر از ۱۴ باشد، اجازه دفاع از پایان‌نامه را ندارد و تنها یک نیم‌سال با رعایت سقف مجاز سنوات تحصیلی به وی فرصت داده می‌شود تا مجدداً با انتخاب حداکثر ۸ واحد از درس‌هایی که در آن نمره بین ۱۲ تا ۱۴ را احراز کرده است، میانگین کل دوره را به استثنای پایان‌نامه به ۱۴ برساند تا به وی اجازه دفاع از پایان‌نامه داده شود.

تبصره ۲- دانشگاه به دانشجویی که به هر دلیل نتواند در سنوات مجاز دوره تحصیلی را به پایان برساند، برابر ضوابط فقط گواهی گذراندن واحدهای درسی را اعطا می‌کند.

تبصره ۳- تاریخ دانش آموختگی، روز دفاع و کسب درجه قبولی از پایان‌نامه در شیوه آموزشی-پژوهشی و یا زمان ثبت آخرین نمره درس در شیوه آموزشی است.

ماده ۲۷- دانشجو می‌بایست حداکثر یک ماه پس از برگزاری جلسه دفاع، اصلاحات پیشنهادی را انجام داده و بعد از تایید هیات داور، بلافاصله نسبت به تسویه حساب با دانشگاه اقدام نماید.

تبصره ۱- در صورت عدم انجام اصلاحات در زمان تعیین شده، برگزاری مجدد دفاع الزامی است.

تبصره ۲- دانشجوی حداکثر تا شش ماه پس از تحویل اصلاحات فرصت دارد تا فرآیند تسویه را با پرداخت جریمه دیرکرد مصوب هیات رئیسه دانشگاه، انجام دهد. پس از گذشت شش ماه، دانشگاه در مورد دانشجوی تصمیم می‌گیرد.

ماده ۲۸- چنانچه دانشجوی در حین تحصیل و انجام پژوهش و تدوین پایان‌نامه مرتکب تخلف علمی (جعل، تقلب، کپی‌برداری و مانند این‌ها) شود و تخلف او از سوی دانشگاه تایید گردد، از ادامه تحصیل محروم و اخراج می‌شود.

تبصره ۱- احراز و اثبات تخلف علمی دانشجوی پس از اتمام تحصیلات از سوی دانشگاه، منجر به ابطال مدرک تحصیلی صادر شده خواهد شد.

ماده ۲۹- در شرایط خاص، تقاضای دانشجوی در موارد ذکر شده در این شیوه‌نامه پس از تایید شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده در کمیسیون بررسی موارد خاص طرح می‌گردد.

ماده ۳۰- مسئولیت حسن اجرای این شیوه‌نامه و پاسخ‌گویی قانونی به آن بر عهده دانشگاه و نظارت بر اجرا و تفسیر مفاد آن بر عهده معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه است.

این شیوه‌نامه با یک مقدمه و تعاریف، ۳۰ ماده و ۳۸ تبصره در جلسه شماره ۴۸۶ مورخ ۱۴۰۱/۸/۱۰ به تصویب شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه رسید و برای دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۱۴۰۰-۰۱ و پس از آن لازم‌الاجرا است.